

ตำบลบางน้ำผึ้ง

อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

เยาวชนรักษ์ป่า พัฒนาโฮมสเตย์ เพื่อชีวิตที่ยั่งยืน

สารบัญ

- ๐๖ สภาพแวดล้อม
- ๐๘ ความเป็นมา
- ๑๖ ก้าวเดินด้วยความปลอดภัย
- ๑๘ กลไกการขับเคลื่อน
- ๒๖ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่
- ๓๔ แผนที่ความรู้
- ๓๖ ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลง
- ๓๘ ภาคผนวก

นิยามความปลอดภัยของตำบลบางน้ำผึ้ง

“ต้องพึ่งพาตัวเองได้ มีน้ำใจต่อผู้อื่น
ชุมชนสมัครสมานสามัคคี ทุกคนใส่ใจสิ่งแวดล้อม”

โมเดลบางน้ำผึ้ง : สู่ความเป็นตำบลวิถีพอเพียง

กระบวนการและผลลัพธ์

สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์สู่ตลาด

- พัฒนาระบบการคิด สร้างสรรค์ความแปลกใหม่
- เน้นอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรในท้องถิ่น
- สร้างอัตลักษณ์สะท้อนความเป็นชุมชนบางน้ำผึ้ง

พัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อชุมชน

- พัฒนาโฮมสเตย์ ควบคู่ไปกับพัฒนาพื้นที่ป่าชุมชน
- สร้างทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้

สร้างเยาวชนรักสิ่งแวดล้อม

- จัดค่าย ปลูกฝังแนวคิดด้านพัฒนาชุมชน
- สร้างสรรค์กิจกรรมรักถิ่น (เยาวชนต่อยอดทางความคิด)
- สร้างพลังเยาวชนกับกลุ่ม Bee Power Save The World
- เกิดการบริหารจัดการกองทุน และเสริมสร้างสุขภาวะ

สภาพ แวดล้อม

เมื่อพูดถึงตำบลบางน้ำผึ้งหรือชาวบางน้ำผึ้งแล้วนั้น ในปัจจุบันหลายต่อหลายคนจะนึกถึงหรือรู้จัก "ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง" สถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ของนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการจับจ่ายซื้ออาหารพื้นบ้าน หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการมาพักผ่อนทั้งครอบครัวแบบการท่องเที่ยวผสมผสานเชิงอนุรักษ์ ในสถานที่ร่มรื่นใกล้ธรรมชาติ

ตำบลบางน้ำผึ้งตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นพื้นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง ล้อมรอบด้วยเมืองใหญ่ รวมถึงเขตอุตสาหกรรมและการพาณิชย์ที่สำคัญ มีเส้นทางการคมนาคมติดต่อกับภายนอกที่ค่อนข้างสะดวก และเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่บางกะเจ้า พื้นที่สีเขียวผืนใหญ่ที่สุดที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานครซึ่งได้รับการอนุรักษ์สภาพพื้นที่ไว้ จากสภาพภูมิประเทศทำให้บริเวณนี้ได้รับอิทธิพลจากการหนุนของน้ำทะเล ส่งผลให้บริเวณนี้เป็นพื้นที่ ๓ น้ำ คือ น้ำจืด น้ำเค็ม น้ำกร่อย และยังได้รับอิทธิพลจากลมทะเลพัดผ่านตลอดเวลา ทำให้อากาศเย็นสบายตลอดปี ไม่ร้อนจัด ไม่หนาวเย็น

ด้วยเวลาที่ตำบลบางน้ำผึ้งมีลักษณะความเป็นอยู่และวิถีชีวิตที่เมืองกึ่งชนบท จนมีนักวิชาการบางท่านเรียกว่าวิถีของชาวบ้านบางน้ำผึ้ง ว่า "ภูบาล" ซึ่งมาจากคำว่า "ภูธร" ผสมกับ "นครบาล" ดังนั้นด้านการประกอบอาชีพของชาวบางน้ำผึ้งในปัจจุบัน ก็ยังคงเกี่ยวพันเชื่อมโยงกับความเป็นเมืองและความเป็นชนบท ซึ่งอาชีพส่วนใหญ่ คือ การรับจ้างในภาคธุรกิจและการพาณิชย์ที่มีอยู่รอบพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้ง ส่วนอาชีพเสริมเป็นผลประโยชน์จากการมีพื้นที่สีเขียวมาใช้ในการประกอบอาชีพ การค้าขายในตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง การบริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ซึ่งอาชีพรองดังกล่าวสามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กับครัวเรือนได้อีกทางหนึ่ง ตำบลบางน้ำผึ้งมีจำนวนประชากรประมาณ ๔,๕๐๐ คน และมีเนื้อที่ตำบลประมาณ ๓.๓ ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ ๑,๕๓๖ ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๑ หมู่บ้าน 🌊

ความเป็นมา

จากตำบลที่สืบสานความเป็นมาตั้งแต่สมัยอยุธยาสมณสถานหลากหลายวัฒนธรรมทั้งไทย มอญและชาวจีน เกิดเป็นพัฒนาการตำบลที่มีจุดเปลี่ยนที่น่าสนใจ ซึ่งสามารถแบ่งเป็น ยุคต่างๆ ได้ดังนี้

■ พัฒนาการตำบล

ก่อนปี พ.ศ. ๒๔๘๕

ยุคดั้งเดิม

ชนพื้นถิ่นของตำบลเป็นคนไทยตั้งแต่ยุคดั้งเดิม สมัยอยุธยา มีวิถีความเป็นอยู่พึ่งพิงกับธรรมชาติ รอบตัว ความเป็นอยู่เรียบง่าย มีการผสมผสาน วัฒนธรรมประเพณีกับกลุ่มชนชาติมอญที่มาจากอ่าวบริเวณเมืองหน้าด่านพระบรมราชคฤหาสน์ ซึ่งมีหลักฐานปรากฏให้เห็น อย่างเช่น จิตรกรรมฝาผนังภาพมอญอาบน้ำ ในวัดบางน้ำผึ้งนอก และการตัดบาตรน้ำผึ้งเป็นต้น แต่คนบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นคนไทยดั้งเดิมที่มีการติดต่อค้าขายกับฝั่งด้านตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา

พ.ศ. ๒๔๘๖-๒๕๑๔

ยุคบุกเบิก

คนเชื้อสายจีนจากฉะเชิงเทราและชลบุรี เริ่มเข้ามาทำสวนผลไม้ในพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้ง ความเป็นอยู่ในสมัยนั้นความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติมีอย่างเหลือกินเหลือใช้ เพราะได้รับอิทธิพลจากน้ำทะเลจึงเป็นพื้นที่ ๓ น้ำ มีป่าชายเลนรายล้อมริมแม่น้ำ อาหารการกินทั้งจากทะเลและจากน้ำจืดจึงอุดมสมบูรณ์มาก ชาวบ้านสามารถหาปลาได้ตลอดทั้งปี

พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔

ยุคอุตสาหกรรม

มีการประกาศให้พื้นที่พระประแดงเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม ยกเว้นเกาะกระเพาะหมู และให้มีการพัฒนาท่าเรือคลองเตยเป็นท่าเรือสินค้าของประเทศ โดยทำการขุดแม่น้ำเจ้าพระยาให้ลึก ขุดปากอ่าวให้กว้างขึ้น เพื่อการขนถ่ายสินค้า ส่งผลให้เกิดการทะลักของน้ำทะเลเข้ามาในพื้นที่ ทำให้สวนเบญจพชรล่มสลาย และเกิดความเสียหายอย่างหนักสำหรับชาวสวนผลไม้ ช่วงกลางยุคเริ่มมีการซื้อขายที่ดิน และมีการย้ายถิ่นเข้ามาของคนเชื้อสายจีนที่เข้ามาทำการเกษตรแบบปลูกพืชเชิงเดี่ยวโดยเน้นการปลูกกล้วยเป็นหลัก ในช่วงปีนี้โรงงานที่ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านในตำบลมากที่สุดคือ โรงงานน้ำมันละหุ่ง ส่วนช่วงปลายยุคมีโครงการเวนคืนที่ดินทั้งหมดของเกาะกระเพาะหมูให้เป็นพื้นที่ราชพัสดุ โดยจะอพยพชาวบ้านไปอยู่ที่อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา แต่ชาวบ้านไม่ยอมและเรียกร้องสิทธิ สุดท้ายชาวบ้านเป็นฝ่ายชนะจึงมีตำบลบางน้ำผึ้งอยู่เช่นเดิม หลังจากนั้นเกิดวิกฤติอีกครั้งเพราะปัญหาน้ำท่วมครั้งใหญ่ส่งผลให้พืชผลเสียหายหมดทั้งตำบล และสุดท้ายจากกระแสความนิยมซื้อขายที่ดินในอำเภอพระประแดง รัฐบาลจึงมากว้านซื้อที่ดินแข่งกันนายทุนเพื่อรักษาที่ดินบนเกาะกระเพาะหมูไว้ ซึ่งอยู่ในส่วนของตำบลบางน้ำผึ้งประมาณ ๗๐ - ๘๐ ไร่

พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๔

ยุคฟื้นฟูทรัพยากร

ในช่วงต้นยุคนี้มีการประกาศให้เกาะกระเพาะหมูเป็นพื้นที่สีเขียวทั้งหมด และมีข้อบังคับออกมาว่าห้ามปลูกสิ่งก่อสร้างที่มีความสูงเกิน ๑๕ เมตร ในปีนี้เองเกิดภาวะน้ำเสียจากการถ่ายน้ำมัน และคราบน้ำมันจากท่าเรือคลองเตย ส่งผลกระทบต่อสัตว์น้ำ และคุณภาพน้ำในตำบล และยังเกิดน้ำท่วมครั้งใหญ่อีกระลอกหนึ่ง ทำให้พรรณไม้ในพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้งเกือบสูญพันธุ์ หลังจากนั้นสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมอนุมัติสร้างเขื่อนคอนกรีตผสมเชือกดินรอบเกาะเพื่อป้องกันน้ำท่วม และเพื่อลดการรุกเข้ามาของน้ำทะเล หลังจากการสร้างเขื่อนแล้วทำให้ธรรมชาติเริ่มกลับมาดีขึ้น ชาวบ้านที่ยังมีที่ดินอยู่ก็เริ่มทำสวนเหมือนเดิม แต่จะเป็นการปลูกพืชเชิงเดี่ยว

พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๔๕

ยุคเศรษฐกิจฟองสบู่แตก

ยุคเศรษฐกิจฟองสบู่แตก มนัส รัศมีทัตได้พัฒนา "โครงการสวนเกษตรชุมชนแผนใหม่" โดยทำเรื่องขอพื้นที่จากนายทุนมาทำประโยชน์ เพื่อจัดสรรให้กับคนที่ไม่มียี่สิบที่ดินทำกิน โดยกำนันรับจ่ายภาษีให้กับนายทุน และปรับพื้นที่สวนโดยใช้รถแบ็คโฮรื้อร่องเพื่อทำการปลูกไม้ผล แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาคือเมื่อปลูกแล้วต้นไม้ไม่เจริญเติบโต เพราะดินเกิดสภาพความเป็นกรดสูงมีค่าความเป็นกรดค่าถึง ๓.๕ จึงใช้วิธีการแก้ปัญหาคือความเป็นกรดโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพเข้าไปปรับปรุงจึงได้รับผลสำเร็จเป็นอย่างดี โดยมีณรงค์ สำลีรัตน์ ปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดสมุทรปราการเป็นแกนนำในการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ

พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๕๑

ยุคชุมชนเข้มแข็ง

มีการจัดพิธีเปิด "ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง" อย่างเป็นทางการ เศรษฐกิจในช่วงนั้นเริ่มดีขึ้น ธรรมชาติเริ่มกลับมาสมบูรณ์โดยสังเกตได้จากจำนวนหิ่งห้อยที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากมีมาตรการในการบำบัดน้ำเสียในชุมชนเมืองมีความเข้มข้นกว่าในช่วงยุคอุตสาหกรรมเริ่มแรก ทำให้น้ำในแม่น้ำมีความสะอาดมากขึ้น และได้เป็นตำบลนำร่องของกองทุนสุขภาพชุมชนท้องถิ่น ของ สปสช. ต่อมาก็ได้เข้าร่วมโครงการรักษ์ป่า สร้างคน ๘๔ ตำบล วิถีพอเพียง ของบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)

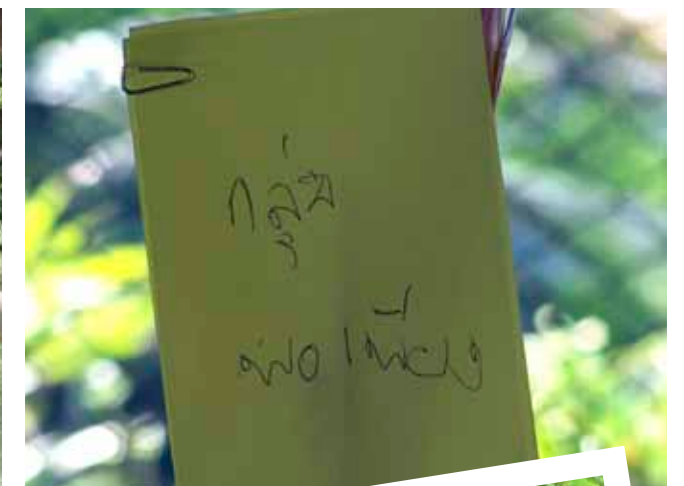

■ ทุนตำบล

ผลสำเร็จจากการพัฒนาตำบลบางน้ำผึ้งที่ผ่านมา เกิดจากศักยภาพชุมชนที่มีอยู่มาจากการถือศีลสังฆการเรียนรู้ อันเป็นศักยภาพที่มีจากทุนทางธรรมชาติ และทุนจากการสร้างของฝีมือของมนุษย์ โดยมีวิวัฒนาการทำให้เกิดการพัฒนาปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสมกับชุมชน ซึ่งทุนการพัฒนาและศักยภาพของชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง โดยสรุปได้จากแผนภูมิด้านล่างนี้

จากแผนภูมิจะเห็นได้ว่าตำบลบางน้ำผึ้งเป็นตำบลที่มีศักยภาพมาก มีความพร้อมในหลายๆ ด้าน ซึ่งเป็นฐานการต่อยอดและกลไกการทำงานที่สำคัญเพื่อการพัฒนาชุมชนสู่วิถีพอเพียงตำบลบางน้ำผึ้งต่อไป เพิ่มเติมนวัตกรรมพยากร

ก้าวเดิน ด้วยความพอเพียง

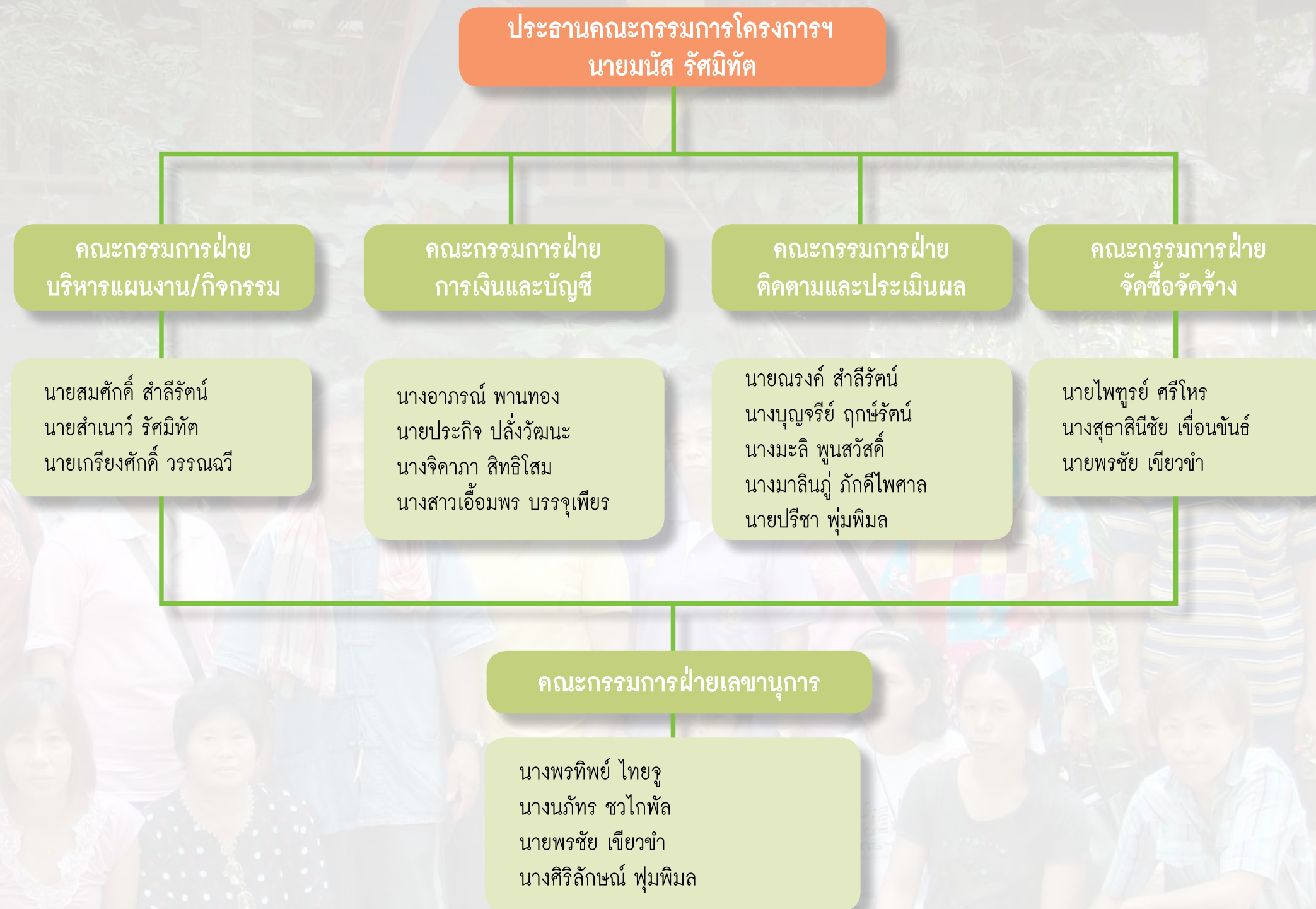
ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ เข้าสู่โครงการฯ ในระยะที่ ๓ ตั้งแต่เดือนมีนาคม ๒๕๕๒ เป็นต้นมา ซึ่งเกิดจากการที่ รพช. ธานีล เข้าหน้าที่ประจำภาคกลางได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับโครงการฯ แก่สำเนา รัตมิตต์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง เมื่อผู้นำชุมชนเห็นพ้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการฯ และอีกทั้งต้องการที่จะนำความรู้และการปฏิบัติของชุมชน บางน้ำผึ้งที่เป็นรูปแบบด้านการเกษตรและการทำตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง มาประยุกต์เข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่สุดท้ายโครงการฯ จะน้อมนำเอาการดำเนินงานเศรษฐกิจพอเพียงที่ตำบลกระทำอยู่ทุลเกล้าฯ ถวายในหลวงในปี พ.ศ.๒๕๕๔ ตำบลบางน้ำผึ้งจึงพร้อมที่จะก้าวเดินร่วมกับโครงการฯ เพื่อสร้างศักยภาพให้กับชุมชนต่อไป 💧

■ กลไกการขับเคลื่อน

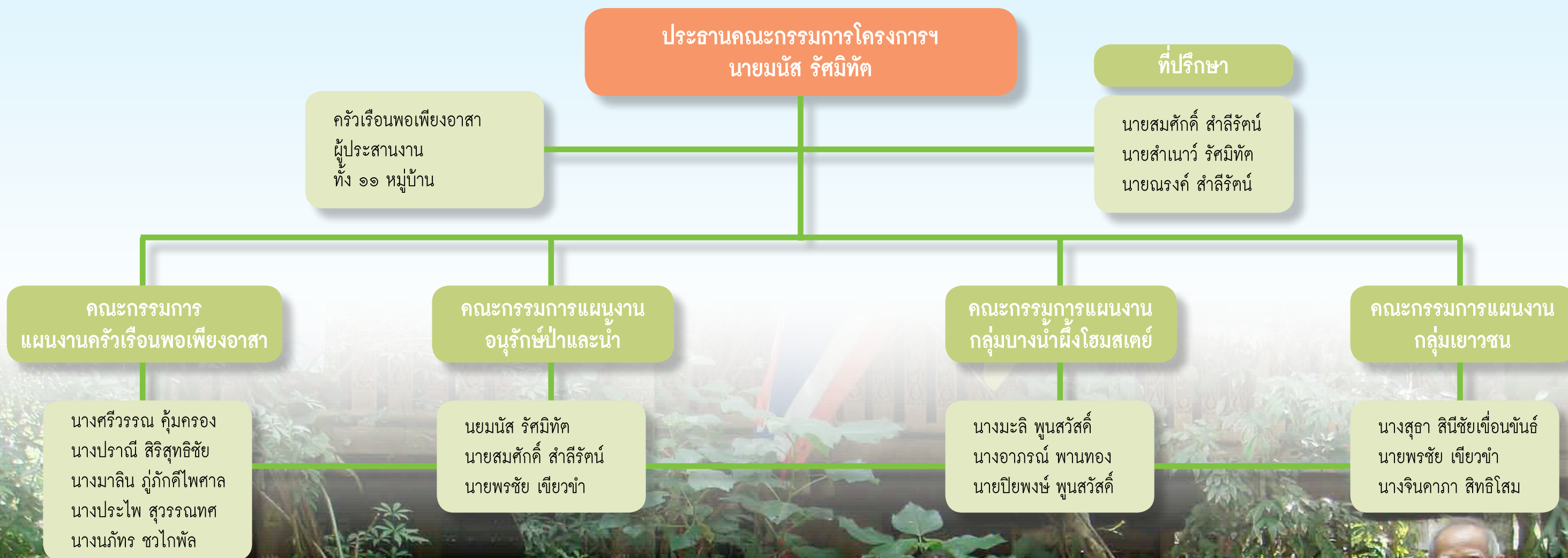
คณะกรรมการโครงการฯ ได้รับคัดเลือกจากเวทีระดับตำบล ส่วนคณะทำงานที่เป็นผู้รับผิดชอบหรือประสานงานประจำแต่ละหมู่บ้านจะคัดเลือกจากครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ ในช่วงของการเตรียมความพร้อมตำบล ส่วนคณะกรรมการโครงการฯ ที่มีบทบาทหน้าที่ด้านต่างๆ อาทิเช่น กรรมการชุดบริหารแผนงานและกิจกรรมจะเป็นผู้รู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมและแผนงานในปีถัดไปโดยส่วนใหญ่จะเป็นปราชญ์ชาวบ้านของตำบลมีความรู้ความสามารถและเป็นผู้ที่อุทิศอาสาเพื่อชุมชนมานาน

ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ คณะกรรมการโครงการฯ มีทั้งหมด ๔๘ คน แต่เมื่อดำเนินการตามแผนวิถีพอเพียงปี พ.ศ. ๒๕๕๓ คณะกรรมการโครงการฯ จึงมีการเปลี่ยนแปลงโดยนำเอาคนทำงานรุ่นใหม่เข้าเสริมทัพให้กับโครงการฯ ทำให้จำนวนคณะกรรมการโครงการฯ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีจำนวนลดลงแต่มีประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน ๔๓ คน ซึ่งแกนนำรุ่นใหม่และเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนโครงการฯ ของตำบลบางน้ำผึ้งมีการแบ่งคณะกรรมการโครงการฯ ออกเป็น ๒ ชุด ตามแผนผังดังนี้

คณะกรรมการโครงการฯ ตำบลบางน้ำผึ้ง

คณะกรรมการตามแผนงาน

กลไกการขับเคลื่อนของการทำงานโครงการฯ ตำบลบางน้ำผึ้ง อาจดูเหมือนมี ๒ ระบบ แต่ทั้ง ๒ ระบบตามแผนภาพเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงในการทำงานในพื้นที่ตำบลบางน้ำผึ้งว่าผู้นำทางการมีการเปิดโอกาสให้กับผู้นำอาสาสมัครใหม่ในการทำงาน เพราะคณะทำงานสามารถทำงานได้อย่างเป็นอิสระไม่ได้ผูกขาดอำนาจกับส่วนของคณะกรรมการโครงการฯ แต่อย่างไรก็ดี เพื่อเป็นการพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่และเสริมแรงงานพัฒนาของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนอย่างต่อเนื่องในการทำงานในอนาคตต่อไป อีกทั้งรูปแบบดังกล่าวยังเอื้อซึ่งกันและกันระหว่างผู้นำทั้ง ๒ รุ่น ที่คอยเติมเต็มความรู้ซึ่งกันและกันตลอดช่วงเวลาของการทำงานในโครงการฯ โดยมีเวทีประชุมคณะกรรมการโครงการฯ ประจำเดือนและกิจกรรมตามแผนงานตำบลวิถีพอเพียงเป็นตัวเชื่อมทั้งความรู้และความสัมพันธ์ของคนชุมชนตำบลบางน้ำผึ้งตลอดมา

กระบวนการบริหารจัดการโครงการฯ ของตำบลบางน้ำผึ้ง มีการนำการทำงานในช่วงเริ่มต้นจากแกนนำรุ่นเก่า โดยเฉพาะการผลักดันงานจากประธานคณะกรรมการโครงการฯ เนื่องจากแต่ดั้งเดิมชุมชนบางน้ำผึ้งจะมีความศรัทธาและเชื่อมั่นแนวความคิดของผู้นำ ดังนั้นประธานคณะกรรมการโครงการฯ จึงวางบทบาทของตนเองในการผลักดันโดยเป็นผู้ที่คิดวางแผนงานและร่วมแลกเปลี่ยนความคิดกับคณะทำงานอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ข้อตกลงในที่ประชุมก่อนการทำงานจะได้แนวทางจากการแลกเปลี่ยนเพิ่มเติมจากปราชญ์และแกนนำของตำบลบางน้ำผึ้งอีกด้วย เมื่อสร้างแนวทางการทำงานและข้อตกลงร่วมกันแล้ว เจ้าหน้าที่ประจำตำบลจะเป็นตัวเชื่อมประสานงานกลาง เพื่อให้ผู้รับผิดชอบกิจกรรมได้ดำเนินกิจกรรมได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ทำกระบวนการในเวทีกิจกรรมแต่ละครั้ง และเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมแต่ละกิจกรรมผู้รับผิดชอบต้องเอาเอกสารการเงินนำส่งกับบัญชีการเงินเพื่อตรวจสอบ โดยการทำงานด้านเอกสารการเงินในระยะแรกเจ้าหน้าที่ประจำตำบลยังต้องเป็นพี่เลี้ยงสอนให้กับชุมชนก่อน ส่วนการสรุปกิจกรรมจะมีการดำเนินการในเวทีประจำเดือนของแต่ละเดือน ซึ่งในเวทีประชุมแต่ละเดือนนอกจากการสรุปบทเรียนจากกิจกรรมแล้วจะมีการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ผู้ร่วมเวทีได้มีส่วนร่วมและเกิดการกระตุ้นการต่อยอดการเรียนรู้กับสมาชิกครัวเรือนพอเพียงอาสา คนบางน้ำผึ้งช่วงแรกทำแต่ไม่พูดเพราะยังไม่สำเร็จแต่เมื่อมีการพัฒนาต่อยอดจนสำเร็จกับตนเองแล้วจึงกล้าพูด กล้านำเสนอ เพราะเชื่อมั่นกับวิธีการแนวทางที่ปฏิบัติจนเห็นผลกับตนเองจึงพร้อมที่จะเผยแพร่ให้กับผู้ที่สนใจและในเวทีประชุมประจำเดือนของตำบลบางน้ำผึ้ง ซึ่งจะมีแกนนำรุ่นพี่ที่มีทั้งแนะนำเพื่อพัฒนาต่อและติเพื่อก่อให้ดียิ่งขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นเสมือนพี่สอนน้อง บางครั้งน้องก็สอนพี่ ดังนั้นการทำงานของคณะทำงานจึงเป็นการทำงานแบบเป็นทีมช่วยเหลือและมีส่วนร่วมกัน

และให้เห็นคุณค่าของตำบล เน้นสร้างกระบวนการคิดให้เกิดขึ้นโดยชุมชนเป็น
ที่ตัวเอง ประการสำคัญอีกอย่างคือ เป็นที่ปรึกษาที่ดีของเจ้าหน้าที่ประจำตำบล
สร้างโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับเจ้าหน้าที่ประจำตำบลเอง
ไม่แทรกแซงการทำงานของเจ้าหน้าที่ประจำตำบล แต่มีส่วนช่วยทำความเข้าใจ
ในสิ่งที่เจ้าหน้าที่ประจำตำบลไม่เข้าใจหรือขาดประสบการณ์ ซึ่งลักษณะดังกล่าว
ส่งผลให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ประจำตำบลมีพัฒนาการได้ดีในการทำงาน
ชุมชน บทบาทของเจ้าหน้าที่ประจำตำบลก็คือ การลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่
วางไว้ ทั้งสองตำแหน่งล้วนเป็นส่วนสำคัญในกลไกการขับเคลื่อนงาน
ทั้งยังเป็นส่วนที่ช่วยผลักดันแผนงานและกิจกรรม
ให้มีทิศทางเพื่อไปสู่เป้าหมายของชุมชนตำบล
บางน้ำผึ้งอย่างสอดคล้องผสานความร่วมมือ
ให้เกิดขึ้นในชุมชนได้เป็นอย่างดี 💧

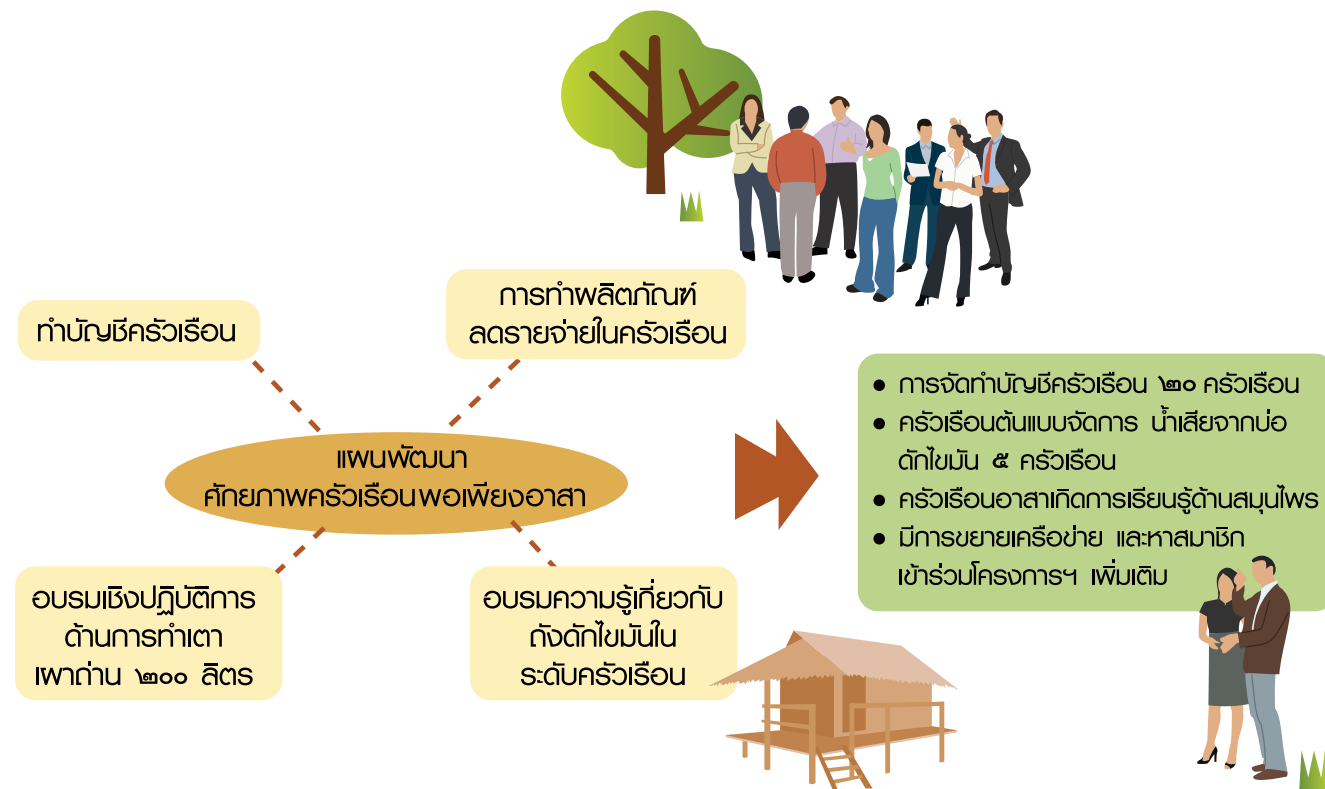

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่โครงการฯ ที่ชาวตำบลบางน้ำผึ้งคุ้นเคยเป็นอย่างดีมี ๒ ตำแหน่ง
คือ เจ้าหน้าที่ประจำภาค และเจ้าหน้าที่ประจำตำบล เพราะถึงแม้ว่าจะมีเจ้าหน้าที่
โครงการฯ ที่เกี่ยวข้องอีกหลายท่าน แต่โดยส่วนใหญ่แล้วการทำงาน
ที่ผ่านมาของชุมชนบางน้ำผึ้งจะคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ประจำภาคและเจ้าหน้าที่
ประจำตำบลมากกว่า ซึ่งทั้ง ๒ ตำแหน่งมีบทบาทหน้าที่ในตำบลบางน้ำผึ้งที่แตกต่าง
กัน บทบาทของเจ้าหน้าที่ประจำภาคก็คือ ผู้ที่ช่วยในเรื่องของการมองทิศทางหรือ
ขั้นตอนการขึ้นรูปธรรมตำบลวิถีพอเพียง ที่เน้นการพัฒนาการมีส่วนร่วม
ของชุมชนเป็นหลัก ใช้หลักเริ่มต้นให้ชุมชนตระหนักรู้ถึงปัญหาของสังคม

■ รูปธรรมความสำเร็จในพื้นที่ แผนงานพัฒนาศักยภาพครัวเรือนพอเพียงอาสา

แผนงานในช่วง ๒ ปี มีวัตถุประสงค์ร่วมคือการพัฒนาครัวเรือนพอเพียงอาสาเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนเป็นวิถีพอเพียง พัฒนาการเรียนรู้ โดยปีแรกเน้นการเสริมความรู้ทั้งการทำบัญชีและผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน มีการจัดเวทีชี้แจงการทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งนำวิทยากรชุมชนจากตำบลห้วยเขย่งที่มีประสบการณ์การทำบัญชี จากคนที่ไม่มีความเข้าใจการทำบัญชี

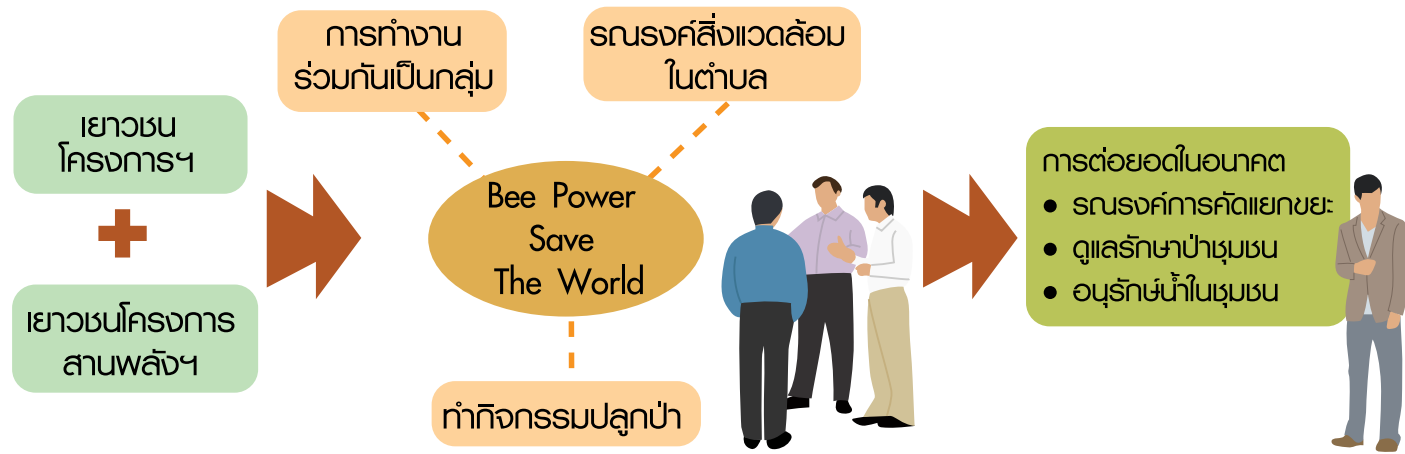
ครัวเรือน จนสามารถทำให้ตัวเลขในบัญชีสะท้อนการเปลี่ยนแปลงไปสู่คนในครัวเรือน ซึ่งการนำวิทยากรที่เป็นชาวบ้านแล้วมีการถ่ายทอดที่เข้าใจง่ายทำให้ครัวเรือนพอเพียงอาสาเกิดความสนใจและเห็นความสำคัญของการทำบัญชีครัวเรือน ส่วนในปี ๒๕๕๔ คือการนำเสนอรูปธรรมความพอเพียงและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน พัฒนากลุ่มที่เกิดจากโครงการฯ ให้ยั่งยืนเป็นฐานของครัวเรือนพอเพียงอาสาต่อไป

ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานที่ผ่านมาคือ แกนนำและครัวเรือนพอเพียงอาสา สามารถดำเนินกิจกรรมสำเร็จจุล่งตามแผนที่กำหนดไว้มากกว่าร้อยละ ๗๐ นอกจากนี้การทำงานร่วมกับโครงการฯ ทำให้กลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสามีความรู้และความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น มีความกล้าแสดงออกในการร่วมคิดวิเคราะห์ รู้จักการขยายเครือข่าย และหาสมาชิกเข้าร่วมโครงการฯ โดยเกิดการเรียนรู้วิธีการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมต่างๆ ของโครงการฯ รวมทั้งผู้นำมีความเข้าใจ และเล็งเห็นความสำคัญ ของโครงการฯ พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นอย่างดี

กลุ่ม Bee Power Save The World

กลุ่ม Bee Power Save The World หรือกลุ่มพลังผึ้งรักโลก เกิดจากการรวมตัวของเยาวชน ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มเยาวชนที่มาจากกระบวนการกิจกรรมของโครงการฯ และกลุ่มเยาวชนที่มาจากโครงการสถานพลังเยาวชน เสริมสร้างสุขภาวะชุมชน ร่วมลดโลกร้อนของสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (The Thailand Community Based of Tourism Institute) ซึ่งเยาวชนทั้งกลุ่มมีจำนวนสมาชิกอยู่ ๒๐ คน นอกจากนี้ยังมีเยาวชนที่ขยายจากการทำงานภายในตำบล อีกประมาณ ๑๐ คน ที่คอยช่วยเหลือเสริมทีมกลุ่มพลังผึ้งรักโลกในการทำกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน

กิจกรรมของกลุ่ม Bee Power Save The World จะทำงานเชื่อมโยงกับผู้ใหญ่ในตำบล ซึ่งผู้ใหญ่ใจดีในตำบลให้โอกาสกลุ่ม Bee Power Save The World สร้างศักยภาพของตนเอง ด้วยการให้ทุนดำเนินการค้าขายเป็นการต่อยอดที่สอดคล้องการพัฒนาเยาวชนในเกิดการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้แก่ การขายเสื้อ และกระเป๋าโลโก้ตลาดน้ำรณรงค์สิ่งแวดล้อมในตำบล การทำขวดแปลงโฉม ส่วนกิจกรรมสาธารณะทางกลุ่ม Bee Power Save The World ได้ทำกิจกรรมปลูกป่า เช่น สะเคา สะตอ โกงกาง ลำพู ฯลฯ เป็นต้น การศึกษาพันธุ์ไม้ในป่าชุมชน เพื่อร่วมกับผู้ใหญ่ทำป้ายชื่อพันธุ์ไม้ในป่าชุมชน

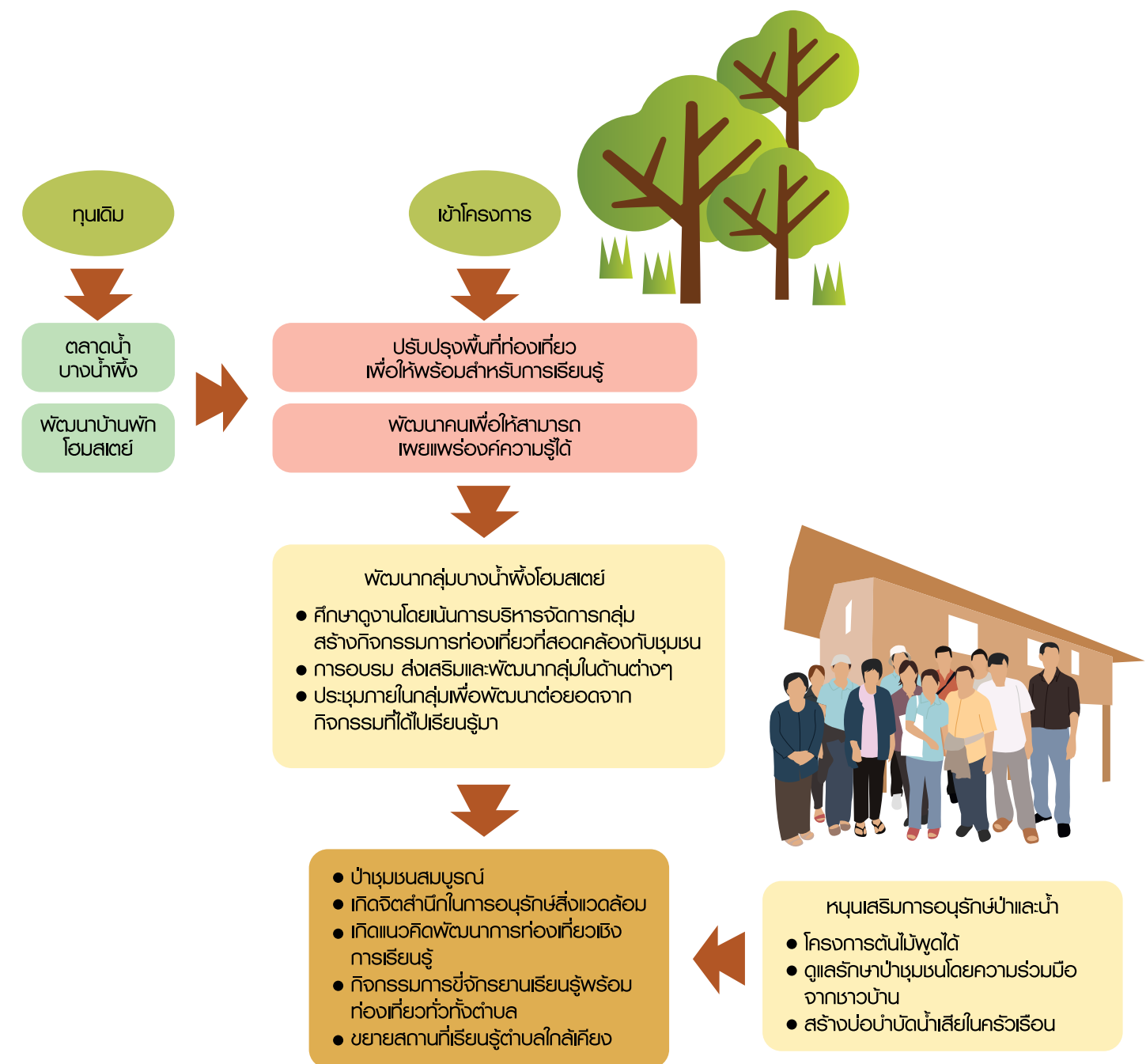
นอกจากนี้แนวทางการทำงานกลุ่มพลังผึ้งรักโลกในอนาคต คือ เน้นการทำงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น การรณรงค์ การคัดแยกขยะ การดูแลรักษาป่าชุมชน การอนุรักษ์น้ำในชุมชน เป็นต้น ซึ่งยังคงอาศัยการบ่มเพาะประสบการณ์การเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรมการพัฒนาในตำบลต่างๆ ต่อไป

โครงการฯ ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ใหญ่และแกนนำตำบลบางน้ำผึ้งเริ่มกลับมาสนใจดูแลและเข้าใจเยาวชนรุ่นใหม่มากขึ้นอีกทั้งกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับจากโครงการฯ เป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีความใกล้ชิดกับเยาวชน มีเทคนิคการสร้างแนวความคิดการกระทำความดีให้กับเยาวชนทั้งยังปลูกฝังจิตสำนึกการรักษถิ่นได้อย่างเป็นธรรมชาติ ทำให้เยาวชนมีความเต็มใจในการทำงานร่วมกับผู้ใหญ่ในชุมชนได้โดยไม่รู้สึกรำคาญ เพราะรู้ว่าการกระทำความดีที่เกิดขึ้นมันเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นที่เยาวชนรู้สึกภาคภูมิใจในการทำงานร่วมกับผู้ใหญ่ในชุมชน

ฟื้นฟูป่าชุมชนสู่การท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

แต่เดิมชุมชนบางน้ำผึ้งก่อร่างสร้างตัวด้วยการสร้างตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง และพัฒนาบ้านพักโฮมสเตย์ ต่อมาเมื่อโครงการฯ เข้าสู่ชุมชน จึงมีการต่อยอดทุนทางธรรมชาติ แล้วพัฒนามาสู่มหาวิทยาลัยการเกษตรและสหกรณ์ โดยเน้นการพัฒนาคนในกลุ่มของบางน้ำผึ้ง โฮมสเตย์ควบคู่กับการพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ชุมชนหมู่ ๔ โดยเน้นการสร้างทางเลือกทางการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งมีทั้งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ เมื่อแนวคิดของแกนนำก่อนการคิดกิจกรรมเป็นเช่นนี้ กระบวนการหนุนเสริมของโครงการฯ จึงเพียงแค่ปรับปรุงพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อให้พร้อมสำหรับการเรียนรู้ อีกทั้งเน้นพัฒนาคนเพื่อให้สามารถเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยแบ่งการหนุนเสริมเป็น ๒ ด้านได้แก่ ด้านการอนุรักษ์ป่าและน้ำ จะมีการสำรวจพรรณพืชในป่าชุมชนหมู่ที่ ๔ เพื่อทำป้ายสื่อความหมาย (ต้นไม้พูดได้) พร้อมกับการดูแลรักษาป่าชุมชน เพื่อกระตุ้นจิตสำนึกของชาวบ้าน ด้วยการช่วยกันปลูกต้นไม้ ถางวัชพืช และใส่ปุ๋ยบำรุงต้นไม้ที่ปลูกในวันสิ่งแวดล้อมโลก อีกทั้งยังส่งเสริมการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียในครัวเรือน และพัฒนากลุ่มบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ จากการศึกษาฐานโดยเน้นการบริหารจัดการกลุ่ม และการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับชุมชน นอกจากนี้ยังมีการอบรมส่งเสริมและพัฒนาคนในด้านต่างๆ อาทิเช่น อบรมมาตรฐานโฮมสเตย์ อบรมการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

อบรมการจัดทำเส้นทางจักรยานเพื่อการท่องเที่ยว หลังจากนั้นจึงให้ชุมชนลงมือปฏิบัติสานกับวิถีชุมชนเดิมที่เคยทำอยู่ และปิดท้ายด้วยการประชุมภายในกลุ่มเพื่อพัฒนาต่อยอดจากกิจกรรมที่ได้ไปเรียนรู้มาอีกที

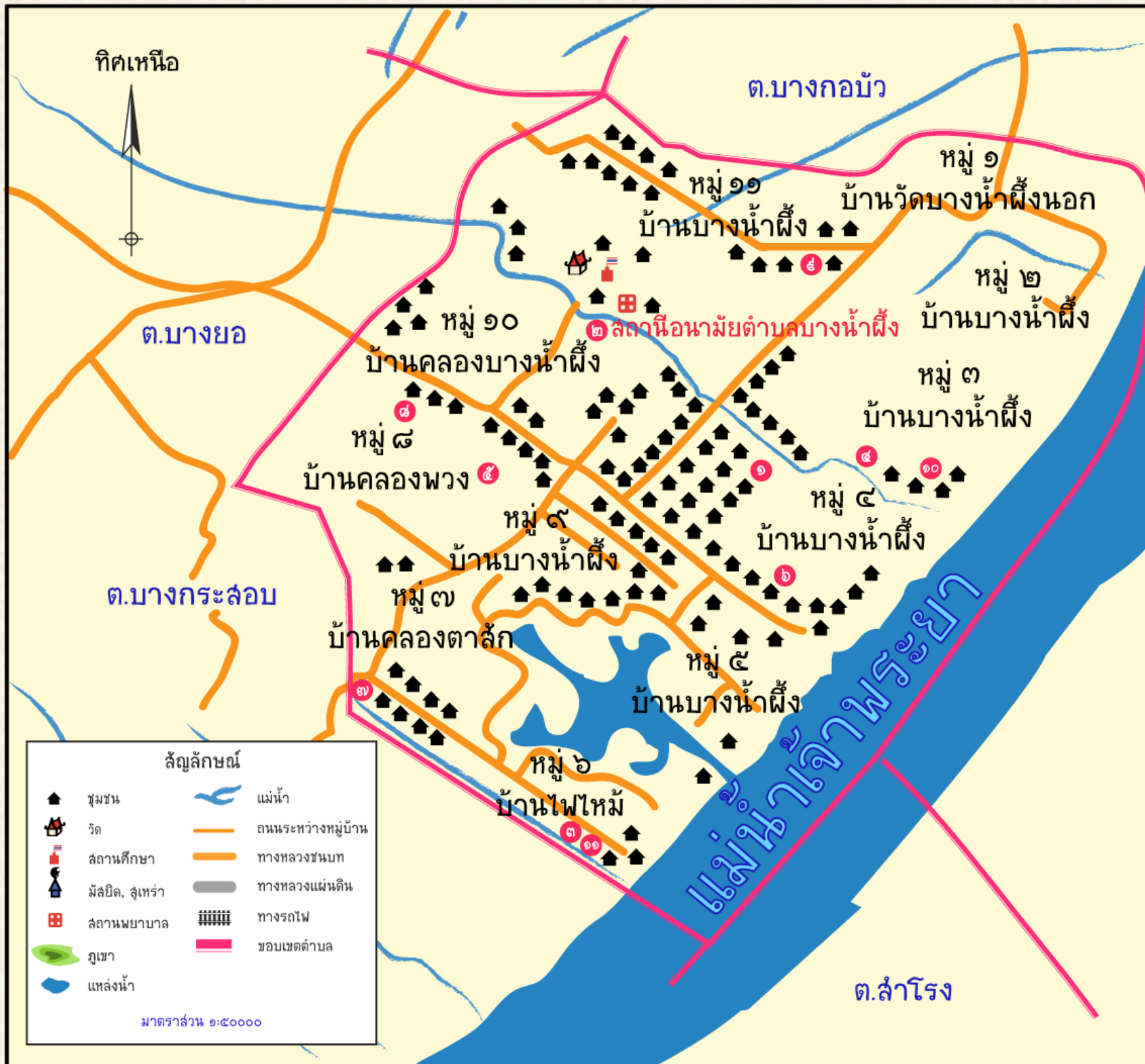
จากแต่เดิมที่ป่าชุมชนของหมู่ที่ ๔ ไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก แม้แต่คนในชุมชนเอง แต่วันนี้ได้รับการดูแลปรับปรุงเพื่อให้ต่อยอดกับงานท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีอยู่ ทำให้วันนี้กลายเป็นป่าที่เต็มไปด้วยพรรณไม้หลากหลายในพื้นที่ โดยป่าแห่งนี้เป็นป่าที่เน้นการใช้ประโยชน์ให้ครบทั้ง ๔ ด้านๆ ซึ่งหมายถึงการปลูกต้นไม้ ให้พออยู่ พอกิน พอใช้ และเอื้อต่อระบบนิเวศ เมื่อป่าชุมชนที่สมบูรณ์แล้ว ผลลัพธ์ด้านการสร้างคนที่มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่า เกิดกลุ่มคนประมาณ ๒๐ คน ที่มาจากกลุ่มบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ กลุ่มเยาวชน และกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่ค่อยเข้ามา ผลักเปลี่ยนกันช่วยดูแลทำความสะอาดรักษาป่าอย่างต่อเนื่อง

โดยเฉพาะกลุ่มบางน้ำผึ้งโฮมสเตย์ที่มีการพัฒนาต่อยอดสิ่งที่กลุ่มมีอยู่ผนวกกับการเรียนรู้ที่ได้จากโครงการฯ ทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ที่จะนำนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักอาศัยในโฮมสเตย์ได้เรียนรู้สัมผัสวิถีความพอเพียงของกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่มีอยู่ในชุมชน ด้วยการลงมือปฏิบัติพร้อมกับคนในชุมชน ทั้งยังผสมผสานการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้พร้อมท่องเที่ยวทั่วทั้งตำบล และพร้อมขยายสถานที่เรียนรู้ในตำบลใกล้เคียงอีกด้วย

วันนี้ความสำเร็จอาจจะต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่งจึงจะเห็นผล เพราะต้นไม้ต้องใช้เวลาในการเติบโต และสะสมความอุดมสมบูรณ์เพื่อให้ระบบนิเวศมีความหลากหลายเพิ่มขึ้น การท่องเที่ยวทั้งด้านการอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ในตำบลบางน้ำผึ้งจะยังคงเติบโตขึ้นเรื่อยๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนที่แท้จริง 💧

■ แผนทึ่ความรู้

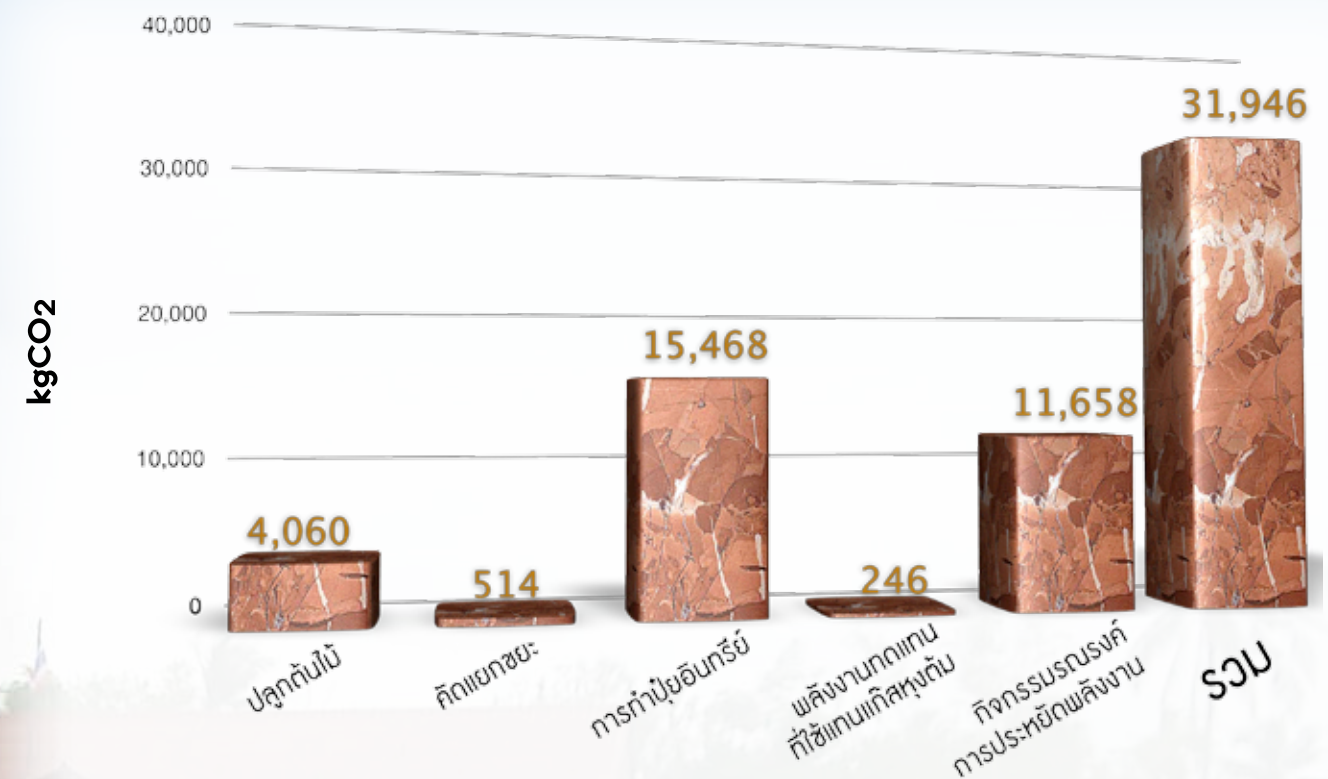
รายชื่อแหล่งเรียนรู้ตำบลบางน้ำผึ้ง

จุดเรียนรู้

- ๑ กลุ่ม Bee Power Save The World
- ๒ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- ๓ จุดการเรียนรู้ปุยชีวภาพ
- ๔ จุดเรียนรู้การทำลูกประคบสมุนไพร
- ๕ จุดเรียนรู้กลุ่มบางน้ำผึ้งพอเพียง
- ๖ จุดเรียนรู้การทำเกษตรชีวภาพ
- ๗ จุดเรียนรู้การทำบัญชีครัวเรือน
- ๘ จุดเรียนรู้การทำบัญชีครัวเรือน
- ๙ จุดเรียนรู้การทำบัญชีครัวเรือนและวิถีพอเพียง
- ๑๐ จุดเรียนรู้โฮมสเตย์บางน้ำผึ้ง
- ๑๑ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร

ปริมาณการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ที่ลดลง จากการทำกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ตำบลบางน้ำผึ้งลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ได้ ๓๑,๘๔๖ กิโลกรัม จากกิจกรรมปลูก
ต้นไม้ การคัดแยกขยะ การทำปุ๋ยอินทรีย์ พลังงานทดแทนที่ใช้แทนแก๊สหุงต้ม และกิจกรรมรณรงค์
การประหยัดพลังงาน

หมายเหตุ : เก็บข้อมูลจากกลุ่มครัวเรือนพอเพียงอาสาที่เข้าร่วมโครงการฯ

ภาคผนวก

รายชื่อคนต้นแบบ

๑. นางมาลิน ภู่วัฒน์ไพศาล : การทำบัญชีครัวเรือน / การทำนํ้ายาอเนกประสงค์
๒. นางปราณี สิริสุทธิชัย : การทำนํ้ายาอเนกประสงค์ / การทำผงซักฟอก
๓. นางศรีวรรณ กลุ่มครอง : การทำบัญชีครัวเรือน / การปลูกอยู่ปลูกกิน

รายชื่อครัวเรือนพอเพียงอาสา

๑. นายมนัส รัตมิต	๑๖. นายอนุวัตร รอดคลองตัน	๓๑. นายปัญญา ชาวทุ่ง
๒. นายสำเนา รัตมิต	๑๗. นายพรชัย เทียวขำ	๓๒. นายไพฑูรย์ ศรีโหร
๓. นายเกรียงศักดิ์ วรรณณวี	๑๘. นางมะลิ พูนสวัสดิ์	๓๓. นางสาวเอี่ยมพร บรรจงเพียร
๔. นายสมศักดิ์ สำลีรัตน์	๑๙. นางศิริพร พูลสุข	๓๔. นางบังอร เปลี่ยนเปรม
๕. นายณรงค์ สำลีรัตน์	๒๐. นางวรรณศาสตร์ พุ่มพิมล	๓๕. นางสาวอุษาพร นุชประมูล
๖. นางอาภรณ์ พานทอง	๒๑. นางปราณี อินอร่าม	๓๖. นางสาวมะลิ เทิดกวินกานต์
๗. นายเกรียงศักดิ์ ชิตเจริญ	๒๒. นางวรรณกร นวลสอาด	๓๗. ร.ต.หญิงมาลี เพียรโชคดี
๘. นางจงกลณี ศิวากาศ	๒๓. นางศิริลักษณ์ พุ่มพิมล	๓๘. นายประกิจ ปลั่งวัฒนะ
๙. นายปลอด ใบพัก	๒๔. นางณีนุช พรหมโชติ	๓๙. นางนภัทร ชาวโกพล
๑๐. นายสุรพล มาเที่ยง	๒๕. นางฉอ้อน สุวรรณทศ	๔๐. นางบุญจรรย์ ฤกษ์รัตน์
๑๑. นายสุรพล ใบพัก	๒๖. นางประไพ สุวรรณทศ	๔๑. นางฉวี เกียรติวงศ์
๑๒. นายเนื่องอนันต์ ศรีเอี่ยม	๒๗. นางเลี่ยม หมั่นเดช	๔๒. นางปราณี พุทธรัตนมณี
๑๓. นายอาทร รอบคอบ	๒๘. นางกรลักษณ์ สุวรรณทศ	๔๓. นายศิระ นิทานนท์
๑๔. นางสมบูรณ์ แก้วสุกใส	๒๙. นายจรรยา คหวัฐา	๔๔. นางมาลิน ภู่วัฒน์ไพศาล
๑๕. นายสมาน ประมูลชัย	๓๐. นางจิตาภา สิทธิโสม	๔๕. นางลัดดา ภูมิมาลี

๔๖. นางจินดา รุ่งแสง
๔๗. นางสาวริศ หาญวิรัช
๔๘. นางประกอบ เมื่อแก้วณะ
๔๙. นางสุรีย์ อิงธานี
๕๐. นางปราณี ทรัพย์คง
๕๑. นางนวลอนงค์ หลิมเจริญ
๕๒. นางชูสาย เกิดสวัสดิ์
๕๓. นางวิมลรัตน์ แสงอุไร
๕๔. นายชินนทร์ เกษแก้ว
๕๕. นางพิมพิมล อินทบาล
๕๖. นางยุวดี สังข์นาค
๕๗. นางภัทราศรี ท้วมพรรณทอง
๕๘. นางรัตนา เกตุแก้ว
๕๙. นางสุทธาสินี ชัยเชื่อนันท์
๖๐. นายวิชัย แก้วเผือก
๖๑. นางพรทิพย์ ไทยจู
๖๒. นางศรีวรรณ กลุ่มครอง
๖๓. นางมนพัทธ์ ชื่นภักดี
๖๔. นางสาวอุษาพร นุชประมูล
๖๕. นายวิชาญ พรหมสว่าง
๖๖. นายประไพ คัมภีรานนท์
๖๗. คุณจิตาภา จิตพิสงค์
๖๘. นายจตุรงค์ น่วมมา
๖๙. นางสุชีลา ปิ่นแก้ว
๗๐. นายไพรัชน์ พุฒซ้อน
๗๑. นางสาวอรุณี ผดุงบุตร
๗๒. นางศศินันท์ เจริญรัฐจิวเมธ
๗๓. นางปรีดา มากเปรม
๗๔. นางอัมพร พ่วงสายกิม
๗๕. นางมาริสา บันเทิง
๗๖. นายสุนทร แซ่ซิม
๗๗. นางสุรีย์พร ภูทอง
๗๘. นายสุปรีย์ อยู่เสถียร
๗๙. นายจรรยงค์ กำบุญ
๘๐. นายพรเพชร วงษ์สมบัติ
๘๑. นางสาวมุกวลินทร์ จิระดล

๘๒. นางสาวนลินี แก้วสุกใส
๘๓. นางอุทัยรัตน์ คงสมบัติ
๘๔. นางสาวอาภากร ทองขำ
๘๕. นางสาวชุติพร ทรัพย์อร่าม
๘๖. นายชัยยศ ยงค์
๘๗. นายอาจงค์ อิ่มแถม
๘๘. นางสาวนงนุช มีสุข
๘๙. นายจิรากร กลิ่นสุคนธ์
๙๐. นางศศินันท์ เจริญรัฐจิวเมธ
๙๑. นางอนงค์ เฮงอุดม
๙๒. นางปราณี อินทรประสาท
๙๓. นางวันเพ็ญ นุชพันธ์
๙๔. นางสมพงษ์ ทับพิน
๙๕. นายสุชาญ ฉิมเกตุ
๙๖. นางนุสรา ปลั่งวัฒนะ
๙๗. นางลำควน บุปผา
๙๘. นางสาวสิรินุช ปโยนิจิธำรง
๙๙. นางสาวกุลิศรา บุปผา

ทีมงานภาคสนาม ปตท.

เจ้าหน้าที่ประจำตำบล	นางสาวจุฑามาศ เกาภูทอง
เจ้าหน้าที่ประจำภาค	นางสาวศศิคารา พูภักดี
ที่ปรึกษาภาค	นายวิสูตร ยังพลขันธ์

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)
๕๕๕ ถนนวิภาวดีรังสิต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๖๖(๐)-๒๕๓๗-๒๐๐๐
www.pttplc.com